

Г.А.Балика

Державна академія статистики, обліку та аудиту

Статистичний аналіз іноземних інвестицій в Україні

Стаття присвячена статистичному аналізу прямих іноземних інвестицій, факторам ризику, пріоритетним напрямам залучення інвестицій в економіку України, заходам щодо зниження дії негативних факторів на стан інвестиційного клімату в Україні.

статистичний аналіз, прями іноземні інвестиції, інвестиційний клімат

Інвестиційна діяльність в тій чи іншій мірі властива будь-якому підприємству. Прийняття інвестиційного рішення неможливе без врахування наступних факторів: вид інвестиції, вартість інвестиційного проекту, альтернатива доступних проектів, обмеження фінансових ресурсів, необхідних для інвестування, пріоритетні напрями інвестування, ризик, пов'язаний з прийняттям того чи іншого рішення і т.д.

Причини, що зумовлюють необхідність в інвестиціях, можуть бути різними, але в цілому їх можна розділити на три види: поновлення наявної матеріально-технічної бази, збагачення обсягів виробничої діяльності, освоєння нових видів діяльності. Ступінь відповідальності за прийняття інвестиційного проекту в рамках того чи іншого напрямку різна. Так, якщо мова іде про заміну наявних виробничих потужностей, рішення може бути прийнято достатньо безболісно, оскільки керівництво підприємства ясно уявляє собі, в якому обсязі та з якими характеристиками необхідні нові основні ресурси. Задача ускладнюється, якщо мова іде про інвестиції, пов'язані з розширенням основної діяльності, оскільки в цьому випадку необхідно врахувати цілий ряд нових факторів: можливість зміни положення фірми на ринку товарів, доступність в додаткових матеріальних обсягах, трудових та фінансових ресурсах, можливість освоєння нових ринків та інші.

Аналіз прямих іноземних інвестицій повинен спиратися на достовірну статистичну базу та сучасні методи її обробки. На цій основі можливо виявити основні тенденції розвитку прямих іноземних інвестицій, фактори, що впливають на їх створення, пріоритетні напрями формування інвестиційних потоків.

Важливим є питання про розмір інвестицій. Так, рівень відповідальності, пов'язаної з прийняттям проектів вартістю 1 млн. грн. та 100 млн. грн., різний. Тому повинна бути різна глибина економічного аналізу проекту, який слід виконати перед прийняттям остаточного рішення. Крім того, в багатьох фірмах практика диференціації права прийняття рішення щодо інвестиційного проекту стає звичним явищем. Це обмежує максимальну величину інвестицій, в рамках якої, той чи інший керівник може приймати рішення самостійно.

Нерідко рішення повинні прийматися в умовах, коли в наявності є ряд альтернативних або взаємозалежних проектів. В цьому випадку необхідно зробити вибір одного чи декількох проектів, за їх критеріями. Ми бачимо, що таких критеріїв може бути декілька, а ймовірність того, що один проект буде найкращим за всі інші по всім критеріям, як правило, значно менше одиниці.

В умовах ринкової економіки можливостей для інвестування багато, але будь-яке підприємство має обмежені вільні фінансові ресурси, доступні для інвестування. Тому постає задача оптимізації інвестиційного портфеля.

Дуже важливим є фактор ризику. Інвестиційна діяльність завжди відбувається в умовах невизначеності, ступінь якої може сильно коливатись. Так, в момент придбання нових основних ресурсів не завжди можна точно передбачити економічний ефект від цієї операції. Тому нерідко рішення приймаються на інтуїтивній основі.

Актуальним на даному етапі є вирішення питання про пріоритетні напрями залучення інвестицій в економіку України та способи впровадження іноземних капіталовкладень саме в ті галузі національної економіки, які найбільше потребують цього. Насамперед це види економічної діяльності, пов'язані з інновацією та інтелектуалізацією, розвиток яких необхіден для здійснення технологічного прориву.

Аналіз прямих іноземних інвестицій передбачає виявлення причин, які стримують процес масового іноземного інвестування в економіку держави. На цій основі можна визначити та обґрунтувати, які саме заходи необхідно впровадити аби досягти зниження дії негативних факторів на стан інвестиційного клімату в Україні.

Прямі інвестиції – основна форма експорту приватного капіталу, що забезпечує встановлення ефективного контролю і надає право безпосереднього розпорядження закордонною компанією. За визначенням МФВ, прямі іноземні інвестиції існують у тому випадку, коли іноземний власник володіє не менш ніж 25 % статутного капіталу акціонерного товариства (згідно з американським законодавством – не менше 10 %, у країнах Європейського Співтовариства – 20 – 25 %, у Канаді, Австралії і Новій Зеландії – 50 %).

Статистичний аналіз показує, що у 2006 році в Україну іноземними інвесторами вкладено 4580,5 млн.дол.США прямих інвестицій, у т.ч. з країн СНД – 201,8 млн.дол. (4,4% до загального обсягу), з інших країн світу – 4378,7 млн.дол. (95,6%). У той же час нерезидентами вилучено капіталу на 552,6 млн.дол.

У цілому приріст сукупного обсягу іноземного капіталу в економіці країни, з урахуванням його переоцінки, утрат, курсової різниці тощо, за 2006 рік склав 4295,9 млн.дол., що становить 54,8% до приросту за 2005 рік. При цьому обсяг приросту іноземного капіталу за 2006 рік є одним з найбільших за всі роки інвестування. Зниження приросту інвестицій порівняно з попереднім роком пояснюється безпрецедентними обсягами надходження в 2005 році коштів від приватизації із залученням іноземного інвестора ВАТ "Криворізький гірничо-металургійний комбінат "Криворіжсталь" (4,8 млрд.дол.).

Найбільше у 2006 році зріс капітал нерезидентів з Кіпру – на 1375,9 млн.дол., Франції – на 738,9 млн.дол., Нідерландів – на 573,5 млн.дол., Сполученого Королівства – на 382,4 млн.дол., Угорщини – на 173,5 млн.дол., Австрії – на 161,4 млн.дол., Російської Федерації – на 145,0 млн.дол., Польщі – на 140,5 млн.дол., Німеччини – на 116,9 млн.дол., Аруби – на 81,8 млн.дол., Віргінських островів, Британських – на 71,7 млн.дол., Греції – на 52,6 млн.дол.

Значний приріст іноземного капіталу у звітному році спостерігався на підприємствах, що здійснюють фінансову діяльність – на 1273,6 млн.дол., операції з нерухомим майном, оренду, інжиніринг та надання послуг підприємцям – на 717,3 млн.дол. і на підприємствах промисловості – на 834,3 млн.дол., у т.ч. добувної – на 72,0 млн.дол. та переробної – на 752,5 млн.дол. Серед галузей переробної промисловості найбільше зросли обсяги іноземних інвестицій у виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції (на 159,5 млн.дол.), металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів (на 151,9 млн.дол.), машинобудування (на 147,1 млн.дол.), виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (на 103,0 млн.дол.) і хімічну та нафтохімічну промисловість (на 92,0 млн.дол.). На підприємствах оптової торгівлі і посередництва в оптовій торгівлі капітал зріс на 519,1 млн.дол., будівництва –

на 306,4 млн.дол., діяльності транспорту та зв'язку – на 96,8 млн.дол., сільського господарства, мисливства та пов'язаних з ними послуг – на 80,0 млн. дол.

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, внесених в Україну, станом на 1 січня 2007р. склав 21186,0 млн.дол., що становить 125,4% до обсягів інвестицій на початок року і складає 454,6 дол. на одну особу (рис. 1).

Рисунок 1 – Динаміка зростання прямих іноземних інвестицій в Україну з 2001 по 2007 рр.

На 1 січня 2007р. значні обсяги іноземних інвестицій зосереджено у фінансових установах (2419,8 млн.дол.), на підприємствах оптової торгівлі і посередництва в оптовій торгівлі (2264,0 млн.дол.) та в організаціях, що здійснюють операції з нерухомим майном, оренду, інжиніринг та надання послуг підприємцям (1773,4 млн.дол.). Сталою є зацікавленість інвесторів до підприємств металургійного виробництва та з виробництва готових металевих виробів, у які нерезидентами вкладено 1398,3 млн.дол., і з виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів – 1274,6 млн.дол.

Про наявність прямих іноземних інвестицій звітувало 12,8 тис. підприємств України. Серед регіонів провідні місця за обсягами інвестицій займають м.Київ – 5538,2 млн.дол. (4447 підприємств та 26,1% обсягу іноземного капіталу в економіку країни), Дніпропетровська – 2331,9 млн.дол. (795 та 11,0%), Харківська – 1015,4 млн.дол. (547 та 4,8%), Київська – 879,0 млн.дол. (566 та 4,2%), Донецька – 837,1 млн.дол. (385 та 4,0%) та Одеська – 703,8 млн.дол. (751 та 3,3%) області.

Сума кредитів та позик, отриманих підприємствами України від прямих інвесторів, на 1 січня 2007р. становила 1964,6 млн.дол. Найбільше їх надійшло з Нідерландів – 271,8 млн.дол., Німеччини – 270,3 млн.дол., Кіпру – 267,3 млн.дол., Сполучених Штатів Америки – 266,6 млн.дол., Російської Федерації – 211,0 млн.дол., Польщі – 116,9 млн.дол., Сполученого Королівства – 114,5 млн.дол., Австрії – 107,1 млн.дол. та Франції – 97,4 млн.дол.

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, включаючи позичковий капітал, на 1 січня 2007р. становив 23150,6 млн.дол.

Іноземні інвестиції здійснюють значний вплив на розвиток економіки. При досягненні макроекономічної стабільності, активізації міжнародного економічного співробітництва можливо очікувати підвищення припливу іноземних інвестицій в розвиток економіки.

Стримуючим фактором тут є інвестиційний клімат, який продовжує залишатись несприятливим через політичну та економічну нестабільність, високий рівень

криміногенності в підприємницькій діяльності, що змушує іноземних інвесторів здійснювати обережну політику у сфері інвестиційного співробітництва з Україною.

Вище названі проблеми перевищують такі риси України, як багаті природні ресурси, потужний, хоча технічно застарілий виробничий потенціал, наявність дешевої та кваліфікованої робочої сили, високий науково-технічний потенціал.

Отже, необхідні додаткові заходи по зниженню дії негативних факторів на стан інвестиційного клімату в Україні. Серед яких в якості першочергових виділимо:

- досягнення національної згоди між різноманітними соціальними групами, політичними партіями з приводу рішення загальнонаціональної проблеми виходу України з економічної кризи;

- вирівнювання економічних показників та боротьба з інфляцією;

- уважна розробка правової бази інвестування;

- радикалізація боротьби із злочинністю та корупцією;

- проведення активних структурних змін в інвестиційній діяльності з урахуванням науково-технологічних, соціальних та регіональних пріоритетів;

- створення конкретного механізму надання податкових пільг банкам, вітчизняним та іноземним інвесторам, що здійснюють довгострокові інвестиції, з метою компенсації втрат від уповільнення обороту капіталу у порівнянні з іншими видами їх діяльності.

Дані заходи не абсолютні, але вони, на наш погляд, можуть відіграти позитивну роль в поживленні вітчизняної економіки шляхом посилення інвестиційних потоків.

І насамкінець, відзначимо, що дослідження прямих іноземних інвестицій потребує істотного вдосконалення методологічної бази, зокрема методології статистичного аналізу, який дозволяє виявити закономірності їх динаміки та впливу на соціально-економічні параметри суспільного розвитку.

Список літератури

1. Дані про прямі інвестиції наведено з урахуванням інформації НБУ та ФДМУ (щодо різниці між ринковою та номінальною вартістю акцій, майна тощо, не облікованої у статистичній звітності окремих підприємств та не розподіленої за видами економічної діяльності і регіонами).
2. Статистичний щорічник України, 2007 рік.

Стаття посвячена статистическому анализу прямих иностранных инвестиций, факторам риска, приоритетным направлениям привлечения инвестиций в экономику Украины, способам уменьшения влияния негативных факторов на состояние инвестиционного климата в Украине.

The article is devoted to statistical analysis of the foreign direct investment, risk factors, priorities of FDI attraction to the Ukrainian economy, ways of diminution of the negative factors impact on the investment climate in Ukraine.